

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele.

Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

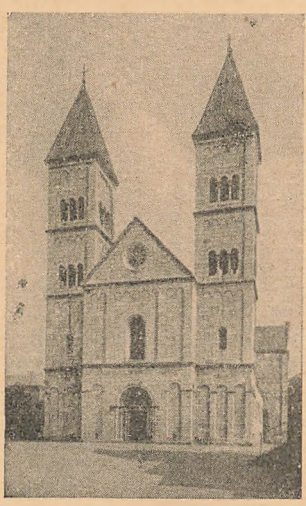
Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

28.11 2017
23

VEJLEDNING
VED BESØG I
VIBORG DOMKIRKE

UDGIVET AF VIBORG DOMKIRKE

Navnet *Viborg*, i gamle Dage *Wibjærgh*, det er det hellige Bjerg, tyder paa, at der allerede i Heden-skabets Tid har været en Helligdom paa det Sted, hvor Domkirken nu ligger. Her har der som i Roskilde og Odense vel først været en Kirke af Træ, men denne Trækirke er snart bleven funden utilstrækkelig værdig til hele den Højtidelighed, hvormed den katolske Biskop plejede at omgivè sig, og omtrent 1130 kunde Biskop *Eskild* († 1132), tidligere Kannik i Lund, og efter en samtidig Beretning en fremragende og velstuderet Mand, lægge Grundstenen til Domkirken, som skal være fuldendt 1169 under Biskop *Niels*, Grundlæggeren af Asmild Nonnekloster hinsides Viborg Sø.

Solid saa *Domkirken*, *Sct. Marie Kirke*, ud, bygget af svære Granitsten, og den stod som et Vidnesbyrd om, at den viborgske Gejstlighed ikke vilde staa tilbage for sine Brødre i Ærkestiftets Hovedsæde Lund, hvis skønne Domkirke allerede var taget i Brug 1123, medens dens endelige Fuldførelse først fandt Sted 1145.

Kort Tid efter indviedes altsaa „*Vor Frue paa Bjerget*“ i Viborg. Stilen er den samme, den saakaldte Rundbuestil, men Materialet forskelligt, idet Lunds Domkirke er bygget af skaanske Sandsten. I samme Stil er ogsaa Danmarks tredie Katedral (Hovedkirken) fra denne Tid, den i Ribe, bleven bygget. Materialet var her Tuf fra Egnen ved Rhinen. Af disse tre samtidige Kirkebygninger havde Viborg Domkirke det alvorligste Præg, det haarde Materiale tillod ikke en Udsmykning i formrige og livlige Enkeltheder. Disse Kirker har deres Forbilleder fra Rhinegnene, hvorfra Bygningskunsten her i Landet da blev stærkt paavirket; særlig Korrundingen peger hen paa Kirker ved Mellemrhin.

Disse mægtige Kirkebygninger staar som uomstødelig Vidnesbyrd om den Tids Danskes Gudfrygtighed og tillige om deres Skønhedssans. Forbavsende er det, at Landets Indbyggere i et forholdsvis kort Spand af Tid mægtede at bygge disse Kirker foruden de mange andre store og smaa saavel i By som paa Land. Det vidner om, at en stærk aandelig Bevægelse gik hen over hele Landet. Godt er det, at disse skønne *kirkelige* Bygninger staar endnu, thi af Datidens *verdslige* Bygninger er der kun faa og smaa Rester tilbage i vore Dage.

Da Domkirken i Viborg opførtes, var den Bygningsstil, der kaldtes den *romanske* (stammende fra den romerske Søjlehal, Basilika) eller *Rundbuestilen* eneraadende indenfor hele den romersk-katolske Kirkes Omraade. En Kirke i romansk Stil har Form af et langstrakt Kors; Koret vender mod Øst og Taarnene mod Vest. Gennem Hovedindgangen midt mellem de vældige Taarne kommer man ind i en Forhal, hvorfra en Dør fører ind til Hovedskibet, som ved svære Piller er adskilt fra de to lavere Sideskibe. Ved et Tværskib, som adskiller Langskibet fra Koret, fremkommer Korsformen. Koret er firkantet og afsluttes af en lavere halvrund Udbygning, som kaldes Apsis. Gennem de rundbuede Vinduer, som er faa, smaa og højtsiddende, falder Lyset kun sparsomt ind. Loftet var oprindeligt fladt Bjælkeloft, senere erstattedes dette Loft enten af simple Tøndehvælvinger eller af de mere livfulde Krydshvælvinger. Koret var i Reglen løftet over Gulvet (Højkoret), og under dette var der et hvælvet Rum (Krypt). Indgangsdøren smykkedes med Søjler. Korets Afslutning udvendig med en Række Søjler er ofte af stor Skønhed. Indvendig gennembrydes Murfladen i Hovedskibet af en Række mindre Søjler, der aabner sig til et Galleri over Sideskibene. Taarnene mangler de senere Stilarters himmelstræbende Spir; er der saadanne, er de smaa og pyramideformede; ogsaa paa andre Steder af Bygningen kan der findes Smaataarne, f. Eks. over Korsværningen (Tagrytter).

I denne Stil byggede altsaa de biskoppelige Bygherrer den imponerende Katedral i Viborg, med Langskib og to Sideskibe, Tværskib og to Taarne mod Vest samt to firkantede Taarne, et paa hver Side af Apsis (disse

findes ikke paa Domkirkerne i Lund og Ribe) og med Krypt under Koret, ikke som i Lund ogsaa under Tværskibet. — Senere tilbyggedes i Middelalderen tre Kapeller, et mod Nord for Sct. Kjeld og to mod Syd for Sct. Anna (Jomfru Mariæ Moder) og for Vor Frue.

Denne Kirkebygning fik dog ikke Lov at staa, som den var opført. Gentagne Ildebrande hjemsøgte den i det 16de Aarhundrede, men mest led den i den ogsaa for Byen ødelæggende Ildebrand i 1726. Vel blev Kirken stadig repareret (den forsynedes endog med Hvælvinger,) saa at den kunde bruges til Gudstjeneste, men den blev mishandlet baade indvendig og udvendig ved det daarlige og respektløse Arbejde, saa at dens oprindelige Skønhed kun kunde skimtes. Henimod Midten af det 19de Aarhundrede var Tilstanden saadan, at der var Fare ved at bruge Kirken. Arkitekt *Nebelong* foretog da en grundig Undersøgelse, ved hvilken man blev klar over, hvorledes Kirken oprindelig havde set ud; thi som Professor *Høyen* skriver: „Trods dens affældige Tilstand, havde denne Kirke, dels i fuldstændige Partier, dels i umiskendelige Spor saaledes bevaret sin oprindelige Karakter, at det vilde være muligt at fastholde den og fuldstændig genoplive dette ærværdige Monument.“

Da tilmed Buerne under Hovedskibets Hvælvinger begyndte at aabne sig, foreslog Kirketilsynet (Professorerne *Høyen* og *Herholdt*) samt Arkitekt *Nebelong*, at Kirken skulde ombygges. Rigsdagen bevilgede 1863 og senere betydelige Summer, og omtrent 100.000 Kr. indsamledes Landet over; men det var dog Roskilde Domkirke, der af sine rige Midler maatte yde langt det største Bidrag. 1863 begyndte Nedrivningen, ved hvilken dog det meste af Koret og hele Krypten skaanedes, og i det for Landet saa tunge Aar 1864 toges der fat paa Opførelsen. Arbejdet lededes først af Arkitekt *Nebelong*, efter hans Død af Arkitekt *Tholle*, og da han døde, af Professor *Storck*, og den 10. September 1876 kunde den gamle Domkirke paa ny blive indviet til kirkelig Tjeneste under Kongefamiliens Nærværelse.

Kirken er udvendig 69,67 m lang, 22,59 m bred; Tværskibet 30,75 m; indvendig er Kirken med Forhal-

len 65,91 m, uden denne 59,94 m lang, Bredden er 19,45 m, deraf er Midtskibet 8,78 m, Sideskibene 3,76 m. Midtskibets Højde er 16,32; Hovedtaarnene til Spirene 42,37 m høje.

Kirken staar nu som et smukt Vidnesbyrd om, at det danske Folk, trods det Knæk, det fik i den ulykkelige Krig 1864, dog var villigt til at bringe Ofre for at frede om sine Minder. Den er et smukt Mønster paa ren Rundbuestil, hovedsagelig opført af mangefarvede Granitsten, hentede fra Jyllands Marker og Heder, men desværre er der ogsaa anvendt ikke faa Sten fra Udevalla i Sverige, der er ensfarvede og graa. Er Kirken end mindre imponerende end den ældre Søster i Lund, frembyder den dog ved sine fem Taarne og sin skønne Beliggenhed et mere malerisk Skue.

Indre Udsmykning.

Ingen Bygningsstil giver som den romanske Lejlighed til Udsmykning med Malerier. De store sammenhængende Murflader i disse Kirker ikke alene tillader, men næsten kræver Dekoration; og allerede tidlig finder man, at Malerkunsten yder sin Medvirkning til at give det indre Kirkerum dets højtidelige Præg.

Domkirken blev efter Genopførelsen forsynet med Kalkmalerier af Historiemaler *F. C. Lund* efter Udkast af Professor *Storck*; men det var dog Meningen, at disse Malerier kun skulde have en foreløbig Bestemmelse.

De Skovgaard'ske Billeder.

I Aaret 1895 henvendte Kultusministeriet sig til Kunstneren *Joachim Skovgaard* (1856—1933), hvis bibelske Billeder (f. Eks. Kristus i de dødes Rige) havde tiltrukket sig almindelig Opmærksomhed. Der blev bevilget Kunstneren mindre Summer til Forarbejder, navnlig for at undersøge, hvilken Slags Farver, der bedst kunde holde sig uden at lide for meget af Fugt eller Kulde. Skovgaard valgte at udføre Dekorationerne al fresco (Frescomalerier udføres med Vandfarve paa et Underlag af fin Puds [Kalk og Sand], medens denne

endnu er vaad). Rigsdagen bevilgede derpaa 120.000 Kr., fordelt paa 5 Aar. Skovgaard begyndte saa Sommeren 1901, og det mægtige Arbejde tog for Skovgaard og hans Medhjælpere *Stevns, Mielche, Lofthus* og *V. Madsen* hver Sommer i Aarene 1901—1906 samt 1911—1913. Grundig gik Kunstnæren til Værks, og var der noget, han ikke var helt tilfreds med, huggedes det ubarmhjertigt bort.

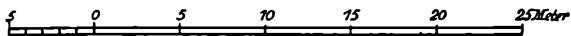
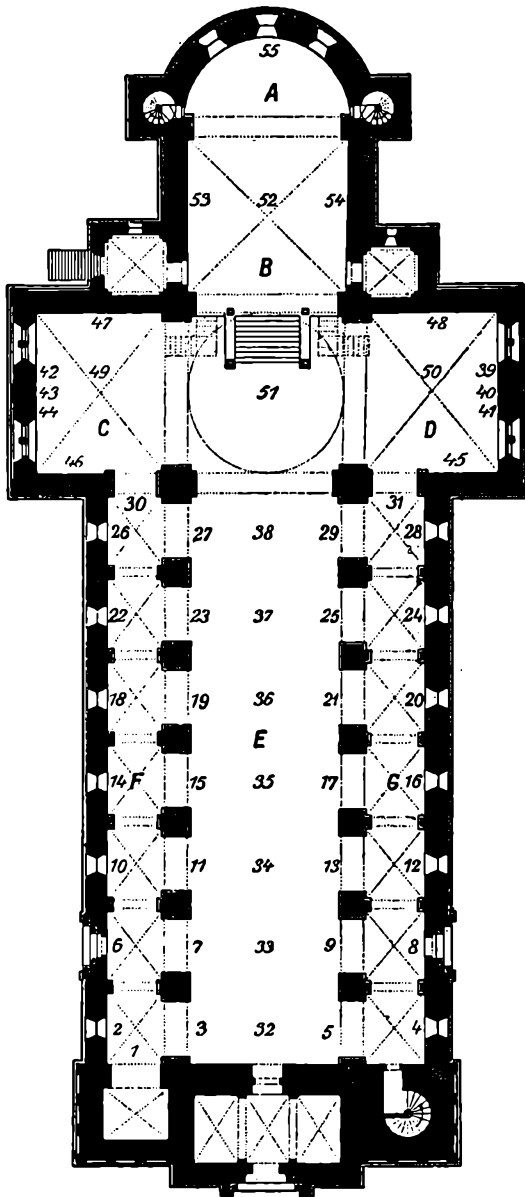
Alle disse Billeder danner tilsammen en hel illustreret Bibelhistorie lige fra Skabelsen til Fuldendelsen. Billederne i Sideskibene og i Langskibets Triforier (paa de smaa halvrunde Felter over Søjlerne i øverste Afdeling) behandler Emner fra den *gamle Pagt*, paa Langskibets Loft ses Billeder af *Jesu Historie indtil hans Daab*, Tværskibets Malerier skildrer *Jesu Virksomhed paa Jorden*, Billederne i Koret *Jesu Ophøjelse og Herliggørelse*.

Tekster til Billederne.

Billederne tager deres Begyndelse i det nordvestlige Hjørne af Kirken, og Gangen i Fremstillingen er saadan, at der efter et Billede paa Nordsiden følger det, der er malet lige overfor paa Sydsiden, og de to mindre Billeder i Triforierne hører ogsaa med, hver til sit.*)

1. Adam giver Dyrene Navne.
2. Evas Skabelse.
3. Torne og Tidsler skal Jorden bære dig.
4. Syndefaldet.
5. Eva med Kain og Abel.
6. Uddrivelsen af Paradiset.
7. Abels Begravelse.
8. Kains og Abels Offer.
9. Kvindens Sæd skal knuse Slangens Hoved.
10. Syndfloden — Noahs Ofring.
11. Duen kommer tilbage til Noah.
12. Herren gæster Abraham, Abrahams Bøn for Sodoma og Sodomas Ødelæggelse.
13. Abrahams Sæd skal blive talrig som Havets Sand og Himlens Stjerner.
14. Isaks Ofring paa Moria Bjerg.

*) Se Grundplanen.

15. Elieser ved Brønden.
16. Jakobs Drøm og Jakobs Kamp med Englen.
17. Esaus og Jakobs Møde.
18. Josef udtyder Faraos Drøm, og Josef modtager sine Brødre.
19. Josefs blodige Kjortel.
20. Overgangen over det røde Hav.
21. Moses tages op af Nilfloeden.
22. Jøderne ved Sinai Bjerg.
23. Moses ved den brændende Tornebusk.
24. David danser foran Arker.
25. David spiller for Saul.
26. Elias og Kong Akab og Baalpræsterne og I Nabobs Vingaard.
27. Ravnene bringer Elias Føde.
28. Johannes Døberens Liv -- Daab — Salomes Dans Henrettelsen.
29. Daniel i Løvekulen.
30. Jøderne ved Babylons Floder.
31. Jøderne genopfører Jerusaiems Mure.
32. Moses og David.
33. Marias Bebudelse.
34. Marias og Elisabeths Møde.
35. Jesu Fødsel.
36. Fremstillingen i Templet.
37. Jesu Daab.
38. De fire store Profeter.
Paa begge Sider af Loftets Midtfelter de tolv smaa Profeter.
39. Jesu Fristelse.
40. Den fattige Enkes Skærv.
41. Jesus velsigner de smaa Børn.
42. Tempelrensningen.
43. Den blodsottige Kvindes Helbredelse.
44. Jesus helbreder en Værkbruden.
45. Indbydelse til det store Gæstebud*).

---

*) Da det oprindelige Billede, som var et af de først malede og ikke tilstrækkelig godt værnet mod Fugt, var blevet noget medtaget heraf, blev det (1913) nedtaget af italienske Arbejdere (Kunsthåndværkere) og overført til Statens Museum for Kunst i København.

46. Jesus hos Martha og Maria — Lazarus' Opvækkel-
se — Indtoget i Jerusalem.
47. Nadverens Indstiftelse og Jesus i Gethsemane Have.
48. Korsfæstelsen.
49. Herrens Stridsengle.
50. Herrens Sendebud.
51. De tolv Apostle og de fire Evangelister.
52. De syv Engle med Dommedagsbasuner og en of-
rende Engel. (Johs. Aabenbaring 8,3.)
53. Jesu Opstandelse og Jesu Tilbagekomst fra de Dødes
Rige.
54. Himmelfarten.
55. Den velsignende Kristus omgivet af de Saliges
Skarer.

Skovgaard har ved dette sit Hovedværk fyldt Domkirken med straalende Liv, gjort den til en Seværdighed af Rang, og ved de hjertelige og fromme Fremstillinger af den bibelske Historie bevirket, at hans Navn vil mindes bestandig som en af de fremmeste blandt Haandens og Aandens Stormænd. Hans Kunst er folkelig i bedste Forstand, den kan forstaas af Hvermand og forstaas bedre jo oftere den ses. Kunstnerens Stil kan bedst forklares ved hans egne Ord: „Jeg er gaaet ud fra den gamle Folke- og Tidsstil og har derfra søgt mig frem til min egen, hvori østerlandske Oprin skulde iklædes et halvt middelalderligt nordisk Klædebon, halvt holde sig til Traditionen i den store kirkelige Kunst“.

Belysning.

Foruden de forskellige Kandelabre, Lysekroner og Løvehoveder i Korsarme og Sideskibe, oplyses Kirken af 10 ca. 2 m høje Bronzeengle, modellerede af *Joachim Skovgaard*, (der øjensynligt har sit Forbillede i den gamle græske Figur „Vognstyrreren fra Delfi“ fra Aar 474 f. Kr.). To af dem bærer Lyskrans, Resten Lyskurve, der, ligesom de Konsoller, de hviler paa, er tegnede af Arkitekt *Thorvald Bindsbøl*.

Koret.

I *Koret* ses det nye Alter (tegnet af Professor *Storck*,

udført af Professor C. Peters) af forgyldt Metal; Motivet er hentet fra et gammel: Alter i Sal Kirke ved Skive. Øverst ses Kristus paa Korset med Jomfru Marie og Johannes; nedenunder Kristus og de 12 Apostle. Paa Forsiden en billedlig Fremstilling af Herrens Liv. Granitstenene i Altertrinene er de gamle slidte Sten, som førte op til den gamle Kirkes Alter.

Det smukke Glasmosaikvindue (syngende Engle) bag Orglet er tegnet af *Skovgaard*.

Mosaikvinduerne bag Alteret er tegnet af *Bindesbøl*, de er alle udførte af *A. Duvier*.

Midt paa Korets Gulv ligger en stor Sten (ny) med latinsk Indskrift: Her hviler Kong Erik; den angiver det Sted, hvor Kong *Erik Klipping* blev begravet, efter at han var bleven dræbt i Finderup (1286). Graven blev senere forstyrret; ved Uncersøgelsen (1863) af den oprindelige Grav fandtes enkelte Rester, der opbevares i et Glasskab ved Opgangen til Taarnet. Paa begge Sider af Koret findes et lille Kapel, i det sydlige, det *Daae'ske*, hænger Sværd, Hjelm og Panser, som man har ment har tilhørt Erik Klipping, men det er sikkert yngre (fra det 17. Aarh.). Her findes ligeledes ophængt en Del Gravplader fra tidligere Begravelser, samt Hammer og Murske, benyttede ved Grundstensnedlæggelsen 1864 af Kong Christian den IX, Kronprinsen og daværende Amtmand Breton. I samme Kapel staar 4 Kister, en læderbetrukken (ved Sydveggen), hvori ligger den bekendte Guldmager *Valdemar Daae* (H. C. Andersen: Vinden fortæller om V. D.), † 1691, der „fordestillerede“ tre Herregaarde, (Lerckenfeldt, Hessel og Borreby). I de to Metalkister ligger dennes Søn *Gregers Daae* og Hustru; G. Daae deltog først i den skaanske Krig, kæmpede derefter i kejserlig Tjeneste mod Tyrkerne; vendt hjem ægter han Jeanne Marie Ruse, Datter af General H. Ruse (Rysensten), Ejer af Hald ved Viborg. Faldt som sidste Mand i sin Slægt i Slaget ved Gadebusch 1712, gørende som Ryttergeneral et sidste Forsøg paa at standse Svenskerne. I den fjerde Kiste hviler en Datter af Major Chr. Kruise. — I det nordlige Kapel (Sakristiet, Præsteværelset) findes den tidligere Altertavle, malet af Flensborgeren *H. Krogh* († 1738).

Orgelet.

Ved den store Brand i Viborg d. 25. Juni 1726 blev ogsaa Domkirkens Orgel, der var bygget 1570, ødelagt. Ved Gaver fra Biskop Johannes Trelund og en Mæcen, Thomas Bjerring af Randers, fik Kirken 1736 et nyt paa 2 Manualer og Pedal (34 Stemmer), vistnok bygget af *Lambert Daniel Carstens*, der 1728 havde faaet kgl. Majestæts Privilegium paa Bygning af Orgler i Danmark og 1730 havde forfærdiget et til Aarhus Domkirke.

Carstens Orgel stod nu, til Kirken blev lukket den 9. August 1868, og medens den genopførte Kirke nærmede sig sin Fuldendelse, blev det *nuværende* Orgel bygget 1874—76 af den udmærkede og af Datidens højeste Sagkundskab — I. P. E. Hartmann, Niels V. Gade m. fl. — meget ansete Orgelbygger *Daniel Køhne*. Det er (1938) omhyggeligt restaureret af det lige saa ansete gamle Orgelbyggerfirma *Marcussen og Søn*, der pietetsfuldt har bevaret dets mekaniske Sløjfeladesystem og — i Hovedtrækkene — ogsaa Køhnes Disposition.

Orgelet har ialt 42 Stemmer paa 3 Manualer og Pedal, og det samlede Pibeantal udgør ca. 2700.

Krypten.

Paa begge Sider af Trappen til Højkoret er der Nedgang til Krypten; denne er 13,81 m lang, 8,47 m bred, 4,08 m høj, og dens Hvælvinger bæres af seks fritstaaende Søjler, de to midterste af Porfyr, de andre af Granit. Denne Krypt er et sjældent skønt Rum, hvori Lyset kun sparsomt kommer ind gennem de syv smaa Vinduer. Den er en ved Ombygning urørt Plet af den gamle Kirke. I Vestvæggen er der en Alterniche, midt paa Gulvet en Gravsten med Korsstav, fundet i Kæret ved Borgvold.

Paa hver Side er der et lille hvælvet Kapel; i det nordlige er der en mærkelig Ligkiste af Granit, som 1863 fandtes ituslaaet i Murene. Alle Stykkerne fandtes, saa de kunde sættes sammen. Kisten er udhugget i en svær Granitblok, og Rummet er afpasset efter Legemets Form med særlig Afdeling for Hovedet; i Bunden er der flere Render, der udmunder i et Hul til Afløb for Fug-

tighed. Der var ingen Indskrift, saa det kan ikke afgøres, hvem der har ligget begravet i den. Desuden en Del Søjlerester fra den gamle Kirke. I det sydlige Kapel findes bl. a. to Stenplader, den ene til Minde om Frederik den II, den anden til Minde om Frederik den V, begge Stenene har siddet i en Mur, som adskilte Kirkegaarden fra Mogensgade.

Tværskibet.

Som Følge af de mange Hjem søgelser, Kirken har været Genstand for, er der næsten intet bevaret af det gamle Inventar. Neden for Trappen til Højkoret staar „Lyskloven“, den gamle prægtige Lysestage (2,66 m høj, fra 1494), som hviler paa 3 Bronzeløver.

Øverst oppe ses (mod Vest) indgraveret en Ørn med udpilede Vinger (Globernes Vaaben), endvidere Hr. Biskop Glob, dernæst et P. og Indskrift om, at Hr. P. Poulsen, Kannik i Viborg, lod denne Stage forfærdige. Paa Bogstolens Ring, at Didrik Robert i Lybæk har forfærdiget den; nederst at den, medtaget af Ild og begravet under Ruiner, blev oprejst ved Kong Frederik den IV's Fromhed, og at Kasper Kønig fra Danzig foretog Istandsættelsen.

Lige over for Prædikestolen (Bøemisk Sandsten) hænger et Krucifiks fra Middelalderen. I Korsarmene hænger to Messinglysekroner, i Følge Indskriften skænkede Kirken af Rektor P. Jessen og Hustru 1781. I Gulvet i den sydlige Korsarm er der Gravsten over Biskop Niels Glob († 1498), Lektor Petrus Høeg († 1603) og Hustru, Apoteker D. Friedenreich († 1706), Morten S. Hegelund samt Stenplader fra 2 Epitafier, et over Kjeld Krabbe († 1612), Befalingsmand over Viborg, og et over Borgmester Cl. Christensen († 1761). Bedst bevaret er Biskop Glob's Sten; den giver et ret tydeligt Billede af en Biskop i fuldt Skrud med Krumstav i Haand. Nederst til høje ses Viborg Stifts Vaabens skjold, 2 korslagte Nøgler, til venstre Globernes Ørn, den latinske Indskrift lyder i Oversættelse: Hr. Niels Glob, Biskop over Viborg, hviler her. Beder for ham. I Hjørnerne de 4 Evangelistmærker, Mennesket, Løven, Oksen, Ørnen. Biskop Glob omtales som en Mand af mer end almindelige Evner; død ung.

Sydlige Sideskib.

I Væggen i det sydlige Sideskib er indmuret 5 Gravsten: over Kantor Niels Friis († 1557) og Hustru Anne Høeg, over Biskop Peter Villadsen († 1673), over Biskop Peter Thøgersen († 1594),

over Præst *Vilh. Paludan* († 1634), og over Biskop *Søren Glud* († 1693). Bedst bevaret er Kantor N. Frii's med Billede af ham og Hustru, over disse findes Friisernes Vaaben (Skavtav) og hans Moders (Krummedigernes Lindetræ), Høegernes Vaaben (skraadelt Skjold) og Globernes Ørn. Imellem disse Vaabens skjolde (Kristus paa Dommersædet).

Ved Siden af Opgangen i det sydlige Hovedtaarn er indmuret 2 Sten fra (1566), den ene over Lektor Niels Sørensen Juuls Hustru, Anna Martine, den anden kan ikke tydes. Ovenover hænger et stateligt *Epitafium* over *Malthe Sehested* († 1661) til Rydhave og Hustru Margrethe Reedtz samt Fr. Sehested († 1726) og hans to Hustruer Else Margrethe Rottkirch og Sophie Sehested. Malte S. gaar som ung i polsk Tjeneste, kæmper mod Russer, Svensker Ungarer og Tyrker. Vendt hjem deltager han i Tredivaarskrigen, er med i Slaget ved Lutter am Barenberg.

Gennem en gammel Smedejernsdør og ned ad en Stenvindeltrappe i samme Taarn kommer man ned i 2 hvælvede Gravrum. I det første, det „*Sehested'ske*“ (indrettet 1869), ligger Medlemmer af Familien Sehested, de før nævnte Malthe og F. Sehested med Hustruer samt Iver Sehested († 1753) og Hustru Margrethe Schwaneveide. Særlig lægger man Mærke til Oberstløjtnant *Jens Sehesteds* († 1773) kolossale Granitkiste. Fra denne Hvælving kommer man ind i en mindre under det nordlige Hovedtaarn, den *Ostenfeldt-Jessenske*. Paa Væggene findes to Mindetavler, den ene over Rektor *Jens Ostenfeldt* († 1747) og Hustru, Dorothea Helene Reenberg, den anden over deres Svigersøn, Rektor *Peter Jessen* († 1780) og Datter *Dorothea Catherine Ostenfeldt*; sidstnævnte Ægtepar har skænket de før omtalte Lysekroner. Paa den midterste Kiste findes en oval Tinplade med Gravskrift over Rektor P. Jessen.

Nordlige Sideskib.

Nederst i det nordlige Hovedtaarn er der et hvælvet Gravrum, der lukkes af en særdeles smuk og anseelig Smedejernsdør med Navne og Vaaben og Aars-tallet 1665. Her hviler *Kield Krag til Trudsholm* († 1673) og Hustru *Sophie Krabbe*, *Hans Juul* til Staarupgaard († 1697) og Hustru *Elisabeth Krag* samt *Ivar*

Krag til Trudsholm († 1677). Kield Kr. var Landsdommer i Skaane og Medlem af den 1661 nedsatte Lovkommission; hans Hustru var Datter af Norges Statholder Ivar Krabbe til Jordbjerg i Skaane. Ivar Krag var Ritmester i den skaanske Krig, ligesom Gregers Daae faldt værgende Sydgrænsen, saaledes faldt han søgende at bevare Østdanmark.

I Væggen i det nordlige Sideskib er indmuret 5 Gravsten: over Lektor *Foss's* Hustru Maren († 1588), over Apoteker *Kappel* og Hustru († 1770), over Apoteker *Stabell* († 1738), over Biskop *Kield Juul* († 1571), over Præsten *Andreas Skøte* († 1594) samt over Graabrødreklostrets Guardian (Forstander) *Johannes Ranuri* (Hans Knudsen) (†1506) med Billede; denne Sten laa oprindelig i den nu nedrevne Graabrødrekirke og er et af de faa Mindesmærker, der er tilbage fra denne Kirke, hvor Hans Tausen prædikede. Østligst en Granitsten med *Relief af Dommedag*. Bag Kristus, som holder Dom, ses de tolv Apostle og andre hellige Mænd; ved hans Side knæler Jomfru Maria og Johannes Døberen; neden for to Engle og de saliges Skare til venstre og de fordømtes til højre. Helvede fremstilles ved et gabende tandrigt Uhyre i hvis Gab de fordømtes Sjæle jages ind.

Mange andre mere eller mindre kendte Mænd har været begravet i Domkirken, blandt hvilke kan nævnes Provst Kield, Biskop Gunner, Kansler Niels Kaas og Biskop Henrik Gerner. Provst Kield († 1150), der var berømt for sin Fromhed og Godgørenhed, blev af Paven optaget blandt Helgenerne og kanoniseret 11. Juni 1189 (hans Ben skrinlagdes i en „Ark“, der ophængtes i det for ham byggede Kapel ved Kirkens Nordside); Biskop Gunner (†1251), som var Biskop i Viborg i omtrent 30 Aar, er bedst kendt som en af de vigtigste Medarbejdere ved Jydske Lovs Affattelse; „Danmarks Perle“ kgl. Kansler Niels Kaas (†1594) var Ejer af Taarupgaard ved Viborg; han var en forstandig, stilfærdig Mand, der ved sit forsonende Væsen var særlig skikket til den vanskelige Stilling som Medlem af Formynderregeringen for Christian den IV; Henrik Gerner (†1700) var Deltager sammen med Tuxen, Steenwinkel og Rostgaard i Forsøget paa at tage Kronborg tilbage 1659; han var da Præst i Birkerød, døde som Biskop i Viborg.

Paa Pillerne i Kirken hænger Oliemalerier af tidligere Biskopper over Viborg Stift. Paa den nordlige Række Piller findes Portrætter af *Henrik Gerner* (1693—1700), *Joh. Trellund* (1725—35), *Andreas Wøldike* (1735—70), *Chr. M. Rottbøll* (1770—80), *P. J. Tetens* (1780—1805), *Jens Blok* (1805—30), *N. E. Øllgaard* (1830—55) samt et Frescomaleri af Professor *Joachim Skovgaard* udført af Arne Lofthus.

Paa den sydlige Række Piller hænger Portrætter af Biskopperne *O. C. Laub* (1855—78), *H. J. Svane* (1878—1901), begge malede af Aug. Jerndorff. *Alfred Sveistrup Poulsen* (1901—21) af Herman Vedel. *Johannes Gøtzsche* (1921—36) af Gustav Vermehren.

Ad Vindeltrapperne kan man stige op i Hovedtaarnene; her findes det store Urværk, der anslaaer Kvarter- og Timeslagene paa de store Klokker. Der hænger 4 Klokker, af hvilke de tre er støbte af de gamle Klokker, der blev ødelagte eller smeltede ved Branden 1726; ifølge Indskriften støbtes de 1730 af Kasper Kønig fra Danzig. Fra Taarnene haves en vid og prægtig Udsigt ikke alene over Viborg By og Sø, men ogsaa over den omliggende smukke Egn lige til Halds udstrakte Skove, til Lyshøj med Granitmindsten over St. St. Blicher og til de mange store Plantager, der nu rager op i Landskabet som rigtige Skove.

Er Kirken bleven set indvendig, bør man ogsaa gaa en Runde omkring den. Over Hovedindgangen med dens Søjler sidder en (ny) Tympanon med Korsfigur, over den sydlige Indgang en gammel med en Kristusfigur, over den nordlige en anden gammel (fra den nedrevne Graabrødrekirke) med to Løver. Paa Vest-siden af det nordlige Hovedtaarn ses et Stykke oppe en Sten med en Lindorm. Paa Nordsiden af Kirken ses ved Indgangen til Sakristiet en Sten med Lammet med Korsfanen. Paa hver Side af Kryptens østlige Vindue findes to udhuggede Løver og højere oppe paa Muren (i Højde med Kapitælerne) to Mandshoveder, om hvilke Sagnet fortæller, at det er Hovederne af to Kæm-

per, der skal have slæbt Stenene til Kirken ved Hjælp af Løverne.

Smukkest ser dog Kirken ud i Afstand; man fortryder ikke at gaa ned ad Bakkén, hvorpaa Kirken ligger, og ud ad Randersvejen, som fører over den Dæmning, der deler Viborg Sø i to Dele. Fra Højderne hinsides Søen, fra Lunden ved det gamle Asmildkloster og fra Stien langs Nørresø haves den skønneste Udsigt til Kirken, som hæver sine Taarne højt over Byens Tage og Træer.
